



Наукові перспективи
Видавнича група



ВІСНИК науки та
ОСВІТИ
ISSN 2786-6165 (ONLINE)

серії: філологія, культура і мистецтво,
педагогіка, історія та археологія, соціологія

Bulletin of Science and Education



№ 9(39) 2025



УДК 378.147:811.162

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-9\(39\)-541-552](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-9(39)-541-552)

Момот Неля Миколаївна кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри журналістики, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, <https://orcid.org/0000-0002-1054-4517>

КУЛЬТУРА ФАХОВОЇ МОВИ: КУЛЬТУРНА САМОСВІДОМІСТЬ ТА ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Анотація. У статті досліджується культура мовлення як важливий соціокультурний феномен та стратегічний ресурс сучасної комунікації, що відіграє ключову роль у формуванні національної ідентичності, професійної компетентності, міжособистісної взаємодії та інформаційної безпеки держави. Автор аналізує історичні витоки становлення мовної культури в Україні, зазначаючи вплив колоніальної та радянської мовної політики на розвиток української мови, а також особливості її відродження в період незалежності.

Окремо розглянуто міжнародний досвід мовного відновлення, зокрема практику Ізраїлю та країн Балтії, які демонструють ефективні моделі інтеграції мовної політики та освіти.

У статті підкреслюється, що культура мовлення має як індивідуальний, так і колективний вимір: вона забезпечує ефективність міжособистісної та міжкультурної комунікації, сприяє професійному зростанню і реалізації, а також виступає чинником соціальної консолідації та формування культурної самосвідомості.

Особлива увага приділяється розвитку критичного мовного мислення, використанню лексикографічних ресурсів, цифровізації та нових форм комунікації, таких як електронний дискурс, подкасти та соціальні мережі, які суттєво впливають на мовну практику сучасного суспільства.

Автор обґрунтовує, що у глобалізованому світі культура мовлення виступає інтегративним явищем, що поєднує потреби національної ідентичності з викликами міжнародного діалогу, визначає ефективність комунікаційних процесів та конкурентоспроможність країни. Зроблено висновок про те, що підвищення рівня мовної культури є стратегічним завданням державної політики, освітньої системи та професійної підготовки, оскільки воно визначає якість суспільних зв'язків, культурну спадкоємність і позиціонування України у світовому інформаційному та культурному просторі.



Ключові слова: культура мовлення, комунікація, національна ідентичність, професійна компетентність, лексикографічні ресурси.

Momot Nelia Mykolaivna Phd of Philological, Associate Professor, Head of the Department of Journalism, KROK University, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0002-1054-4517>

CULTURE OF PROFESSIONAL LANGUAGE: CULTURAL SELF-AWARENESS AND PROFESSIONAL COMPETENCE

Abstract. The article examines speech culture as an important sociocultural phenomenon and a strategic resource of modern communication that plays a key role in shaping national identity, professional competence, interpersonal interaction, and the state's information security.

The author analyzes the historical foundations of the development of linguistic culture in Ukraine, emphasizing the impact of colonial and Soviet language policies on the evolution of the Ukrainian language, as well as the specifics of its revival during the period of independence. Particular attention is given to international experiences of language revitalization, including the practices of Israel and the Baltic States, which demonstrate effective models of integrating language policy and education.

The article highlights that speech culture has both individual and collective dimensions: it ensures the effectiveness of interpersonal and intercultural communication, contributes to professional growth and self-realization, and serves as a factor of social consolidation and the formation of cultural self-awareness.

Special emphasis is placed on the development of critical linguistic thinking, the use of lexicographic resources, digitalization, and new forms of communication—such as electronic discourse, podcasts, and social media—which significantly influence contemporary linguistic practices.

The author substantiates that in a globalized world, speech culture emerges as an integrative phenomenon that aligns the needs of national identity with the challenges of international dialogue, determining the effectiveness of communication processes and the competitiveness of the country.

The conclusion is drawn that enhancing the level of speech culture is a strategic task of state policy, the educational system, and professional training, as it defines the quality of social relations, cultural continuity, and Ukraine's positioning in the global informational and cultural space.

Keywords: speech culture, communication, national identity, professional competence, lexicographic resources.



Постановка проблеми. Матеріальні та духовні цінності сучасного українського суспільства, як в Україні, так і за її межами, нині зосереджені навколо усвідомлення власної ідентичності. Це поняття тісно пов'язане з питанням мови, зокрема культури мовлення, адже саме вона виступає однією з ознак загальної культури особистості, її інтелекту та рівня освіченості. Культура комунікації визначає не лише індивідуальний стиль спілкування, а й загалом якість соціальних зв'язків, ефективність суспільної взаємодії та перспективи розвитку держави.

Досконале опанування мови та основ її культури є процесом безперервним. Він потребує зацікавленості, внутрішньої мотивації та бажання застосовувати українську мову як у діловій, так і в повсякденній сфері спілкування. Водночас мова постає не лише інструментом комунікації, а й важливим чинником формування національної ідентичності, способом самоусвідомлення особистості як носія української мови, культури та ментальності [1].

З наукового погляду проблема полягає у визначенні культури мовлення як комплексного соціокультурного феномену, що поєднує комунікативні навички, національно-культурні цінності та професійні компетентності. Це потребує міждисциплінарних досліджень у сфері мовознавства, культурології, соціології, педагогіки та комунікативістики. З практичного боку, актуальність проблеми зумовлюється необхідністю підвищення рівня мовної культури як інструмента професійної реалізації, державотворення та міжнародної комунікації.

Таким чином, проблема культури мовлення перебуває у фокусі як теоретичних наукових пошуків, так і практичних завдань сучасного суспільства. Вона пов'язана з розробкою нових моделей комунікації, орієнтованих на формування україномовної особистості, здатної інтегруватися у глобальний культурний простір, зберігаючи водночас власну ідентичність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Провідні українські мовознавці активно зосереджують увагу на вивченні проблем функціонування української мови, зокрема на питаннях удосконалення норм слововживання та стилістичної культури мовлення. Вагомий внесок у цій сфері зробили праці В. Єгорової [2], Н. Бабич [3], С. Шевчук [4], Л. Мацько [5], М. Пентилюк [6], Г. Онуфрієнка [7] та інших дослідників, які закладають наукові підвалини для формування сучасної мовної норми.

Водночас спостерігається стійка тенденція до підвищення ролі української мови у сфері офіційно-ділового спілкування, що підтверджує її зростаюче значення як засобу професійної комунікації. Розширення використання української мови у бізнесовому та академічному середовищі,

популяризація бренду «україніка» у світі та посилення уваги до національно-культурної ідентичності створюють сприятливі умови для подальшого розвитку мовної культури. Це не лише сприяє зміцненню позицій української мови на міжнародній арені, а й забезпечує її інтеграцію в сучасний глобальний комунікативний простір.

Метою статті є розгляд культури мовлення як стратегії в умовах сучасного комунікаційного простору, а також вивчення основ національної мови та особливостей сучасної міжкультурної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. Культура мовлення трактується як сукупність характеристик і якостей мовця, що забезпечують ефективне досягнення мети спілкування з обов'язковим дотриманням усталених мовних норм та етичних засад [8, с. 8]. Мова і культура є взаємопов'язаними вимірами одного цілісного поняттєвого простору, гармонійний зв'язок між якими реалізується у процесі комунікації. Як наголошують В. Іванишин та Я. Радевич-Винницький, культура мовлення має не лише індивідуальний, а й суспільний вимір, адже виконує важливу соціальну та національну функції: вона формує високий рівень комунікативної взаємодії, підносить людські взаємини на якісно інший рівень, сприяє зростанню культури всього суспільства [9].

Низький рівень культури мовлення в історичній ретроспективі нерідко ставав наслідком дії колоніального чинника. Зокрема, дослідники наводять свідчення, що у XVII ст. мандрівники відзначали високий рівень письменності в Україні, де навіть жінки та сироти володіли навичками читання й письма.

Для порівняння, у тогочасній Московії більшість членів боярської Думи були неписьменними. Починаючи з XVII ст., українська мова зазнавала систематичного утиску: зокрема, укази російських імператорів і радянська мовна політика цілеспрямовано обмежували її використання в освіті, друці й офіційній сфері. Відомий Валуєвський циркуляр (1863) [10] та Емський указ (1876) [11] фактично заборонили друкувати українською мовою не лише наукову та освітню літературу, а й художні твори, що суттєво загальмувало розвиток мовної культури.

Подальша політика русифікації призвела до значного занепаду освітньої мережі: якщо в 1768 р. у Чернігівській губернії одна школа припадала на 746 жителів, то у 1875 р. – уже на 6750. На початку XX ст. рівень грамотності серед українців у складі Російської імперії не перевищував 20%, причому навчання здійснювалося переважно нерідною мовою [9]. У радянський період українська мова часто витіснялася російською як «мовою міжнаціонального спілкування», що призвело до масштабної асиміляції, поширення двомовності й суржику.



Період незалежності України став етапом поступового відродження мовної культури. Важливим кроком стало ухвалення Закону УРСР «Про мови в Українській РСР» (1989), який закріпив статус української як державної мови [12]. Подальший розвиток відбувався через низку мовних законів та реформ, серед яких особливе значення має Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» (2019), що посилив вимоги до використання української мови у сфері освіти, медіа, реклами та бізнесу [13]. Значну роль відіграють також освітні програми і культурні проєкти («Єдині», «Безкоштовні курси української мови», державні кампанії на телебаченні), спрямовані на популяризацію української мови як невід’ємного елемента національної ідентичності [14].

Відродження мовної культури в Україні має чимало паралелей із досвідом інших країн. Наприклад, Ізраїль демонструє унікальний приклад відновлення івриту як повноцінної державної мови після тривалої перерви у його повсякденному вжитку. Цей процес супроводжувався активною мовною політикою, освітніми програмами та інституційною підтримкою держави [15].

Подібні тенденції спостерігалися і в країнах Балтії після відновлення незалежності, де литовська, латвійська та естонська мови поступово відновили свої провідні позиції в освіті, державному управлінні та медіа, витісняючи російську мову з офіційної сфери [16]. Ці приклади підтверджують: успішне відродження мовної культури можливе лише за умови цілеспрямованої мовної політики, державної підтримки та високої суспільної свідомості.

Таким чином, історико-культурний вимір формування мовної культури в Україні поєднує досвід подолання колоніальної спадщини, актуальні державні ініціативи та глобальний контекст. Збереження і розвиток української мови не лише відновлює історичну справедливість, а й забезпечує культурну безперервність та ідентичність нації у сучасному світі.

Чистота і правильність мовлення, зауважують науковці, не повинні залишатися виключною прерогативою мовознавців чи філологів, адже вони є невід’ємною складовою культурної ідентичності нації. Кожен представник суспільства має усвідомлювати, що володіння державною мовою та дотримання її норм є не лише правом, а й громадянським обов’язком. Досвід сучасності переконливо демонструє: нехтування мовною політикою може призвести до загроз втрати державності та територіальної цілісності, створити передумови для зовнішнього втручання чи культурної асиміляції [17]. Саме тому мовна культура постає не просто як індивідуальна навичка, а як чинник національної безпеки.

У цьому контексті особливо актуально звучать слова І. Огієнка: «Для одного народу – одна літературна мова й вимова, один правопис» [18, с. 197]. Учені підкреслюють, що мовна культура має два рівні – колективний та індивідуальний. Індивідуальна мовна культура передбачає вміння досконало володіти мовою, точно і зрозуміло формулювати думки, добирати виражальні засоби залежно від ситуації спілкування, грамотно будувати тексти й мовні конструкції. Такі навички безпосередньо впливають на професійну підготовку сучасних фахівців у різних сферах, зокрема у сфері журналістики, педагогіки, менеджменту та права [19].

Розвинена культура мовлення сприяє не лише формуванню загальної культури суспільства, а й активному вияву творчого потенціалу особистості. Вона виступає інструментом професійного самоствердження, засобом наукової комунікації та маркером громадянської ідентичності. Саме через мову реалізуються інтелектуальні, духовні й культурні ресурси нації, що забезпечує неперервність історичного і культурного розвитку держави. Саме тому культура мовлення має не лише індивідуальний, а й суспільний вимір: від рівня мовної компетентності кожного громадянина залежить якість комунікації у професійній, освітній, правовій та політичній сферах.

Особливого значення культура мовлення набуває у професійному середовищі. Для журналіста вона є запорукою достовірності та об'єктивності тексту; для педагога — важливим інструментом формування мовних зразків у студентів та учнів; для юриста — гарантією точності у тлумаченні правових норм; для державного управлінця — засобом ефективної публічної комунікації. Таким чином, мовна культура перетворюється на один із визначальних чинників професійної компетентності.

Процес удосконалення мовної комунікації має бути спрямований на принципово важливий аспект – формування вміння свідомо й системно працювати з лексикографічними джерелами: словниками, довідниками, посібниками, електронними базами даних тощо. Ця навичка є одним із ключових елементів культури мовлення, оскільки передбачає небайдуже, прискіпливе та уважне ставлення до слова й вислову. Жодне невідоме чи незрозуміле слово не повинно залишатися поза увагою, адже саме постійне збагачення словникового запасу та уточнення значень сприяють розвитку мовної компетентності [19]. Уміння працювати з лексикографічними джерелами забезпечує точність у виборі слова, збагачує мовлення стилістичними засобами та сприяє уникненню мовних кальок чи штамів. Наприклад, у журналістиці використання тлумачних і термінологічних словників допомагає формувати виразний публіцистичний стиль, у науці — забезпечує коректність термінології, а у сфері права — унеможливорює двозначність тлумачення понять [4].



У сучасних умовах особливої ваги набуває цифровізація лексикографії, адже електронні ресурси роблять процес опанування норм української мови більш доступним і зручним. Онлайн-словники, мобільні застосунки, електронні бази даних на кшталт «Мислово» чи інтерактивні освітні платформи дозволяють оперативно уточнювати значення слів і сприяють формуванню практики «мовної відповідальності» [20]. Це особливо актуально в умовах глобалізації, коли мовна компетентність стає конкурентною перевагою фахівця на міжнародному ринку праці. Тобто, культура мовлення є не лише особистісною рисою, а й суспільним ресурсом. Вона поєднує мовні знання з умінням користуватися сучасними інструментами, забезпечує розвиток творчого потенціалу та професійну реалізацію людини, сприяє консолідації суспільства й утвердженню національної ідентичності.

Розуміння, естетично-емпатійне сприйняття та адекватне відтворення мовних одиниць не лише покращують якість мовлення, а й підвищують рівень когнітивних і комунікативних знань особистості.

Адже правильне використання мовних засобів формує здатність не лише до передавання інформації, а й до відчуття емоційно-ціннісних відтінків слова.

Емпатійне ставлення до мовлення співрозмовника є однією з основних умов формування довірливих комунікативних стосунків. Це особливо актуально у професійному дискурсі, де точність, доречність та виразність слова безпосередньо впливають на ефективність взаємодії.

Сучасне професійне середовище ставить перед фахівцем вимогу володіння різноаспектними моделями комунікації – від міжособистісної до міжкультурної. У глобалізованому світі спеціаліст має не лише ефективно висловлювати власну думку, а й уміти коректно інтегруватися в багатонаціональний інформаційний простір. Це потребує сформованих навичок інтеркультурної компетентності, які включають уміння розуміти семантичні й стилістичні відмінності мов, адекватно перекодувати інформацію, уникати комунікативних бар'єрів.

Такі вимоги зумовлені викликами, які виникають у зв'язку із соціально-економічними, суспільно-правовими, інформаційними процесами, що продукують нові поняття, концепти й терміни. Наприклад, сфера цифрових технологій і соціальних мереж постійно генерує неологізми («штучний інтелект», «метавсесвіт», «фейк-ньюз», «доповнена реальність»), які швидко входять у науковий, професійний та побутовий обіг. Засвоєння таких мовних одиниць вимагає від мовця не лише словникових знань, а й розуміння культурних та соціальних контекстів, у яких вони функціонують.

Сучасні інформаційні джерела, інтернаціоналізація та мобільність мови сприяють появі нових комунікативних практик. Це проявляється у використанні електронного дискурсу (електронна пошта, соціальні мережі, блоги), мультимодальної комунікації (поєднання тексту, зображення, аудіо й відео) та гібридних жанрів (наприклад, подкасти як поєднання усного мовлення і журналістського аналізу). Такі практики вимагають від фахівця адаптивності, здатності швидко переключатися між різними кодами й стилями мовлення, а також критичного мислення у сприйнятті нової інформації [3].

Уміння працювати з великими обсягами наукової інформації передбачає не лише культуру мовлення, але й культуру мислення, що є підґрунтям критичного осмислення тексту і коректного використання термінології. В умовах глобалізації постають нові інноваційні підходи до мовної підготовки, які тісно пов'язані з розвитком міждисциплінарних наук. Так, крос-культурний менеджмент ґрунтується на поєднанні елементів міжкультурної комунікації, культурології та лінгвістики.

У моделі Т. Гледвіна і Т. Терпрстра мова визначається першочерговим елементом культурного середовища міжнародного бізнесу; її складовими виступають розмовна, письмова та офіційна мови, лінгвістичний плюралізм, ієрархія мов, міжнародні мови й мова ЗМІ [21, с. 64].

Такі моделі спрямовані на пошук точок дотику між різними культурами, сприяють розвитку міжкультурної комунікації та водночас зберігають неповторність і самобутність кожної культури. У цьому контексті мова виступає універсальним носієм і, разом з тим, індикатором цінностей, які репрезентує кожна нація. Вона підкреслює унікальність культурного коду та слугує важливим маркером ідентичності.

Варто зазначити, що роль мови як культурного коду проявляється у трьох вимірах:

- 1) когнітивному (мова структурує мислення та формує категоріальну картину світу);
- 2) соціальному (мова визначає статусні й рольові відносини у суспільстві);
- 3) глобальному (мова забезпечує інтеграцію у світовий простір, зберігаючи водночас культурну специфіку).

Прикладом цього є функціонування англійської мови як глобальної, що не витісняє, а стимулює розвиток національних мов через переклад, адаптацію понять та створення нових термінів. Подібні процеси спостерігаються і в українському контексті, де зростає попит на якісну україномовну термінологію у сферах права, науки, інформаційних технологій.



Таким чином, культура мислення й мовлення в умовах глобалізації постає як інтегративний феномен, що поєднує національну ідентичність з потребою у міжнародному діалозі. Вона виступає одночасно засобом збереження культурної самобутності й механізмом входження у світовий комунікативний простір.

У дослідженнях Г. Хофстеде мова розглядається в межах шести рівнів культури, де особливу увагу приділено національному рівню (пов'язаному з країною і державними мовними практиками), регіональному (етнічному та мовному) і соціально-класовому рівню. Останній виявляється у професійному мовленні – специфічній мові юристів, медиків, економістів тощо, що віддзеркалює внутрішню стратифікацію суспільства [21, с. 74–75]. Такий підхід підкреслює багатовимірність мовної культури, яка формується на перетині національних, соціальних і професійних чинників. Водночас слід наголосити, що багаторівневий підхід до мови актуалізує її роль як інтегративного чинника. Національний рівень забезпечує єдність ідентичності та консолідацію суспільства; регіональний – збереження етнокультурного розмаїття; професійний – ефективність спеціалізованої комунікації. Наприклад, професійні мови юристів чи лікарів відображають високий рівень термінологічної точності й слугують бар'єром для нефахівців, але, разом з тим, гарантують ефективність професійної взаємодії.

Удосконалення мовної комунікації в умовах глобалізації передбачає інтеграцію традиційних і сучасних підходів:

- 1) опору на лексикографічні ресурси (правопис, тлумачні словники, термінологічні бази даних), що формують мовну норму;
- 2) розвитку культури мислення, яка дозволяє критично осмислювати інформацію та уникати маніпуляцій;
- 3) використання міждисциплінарних моделей (кроскультурний менеджмент, соціолінгвістика, культурологія), що формують здатність до ефективної міжкультурної взаємодії;
- 4) усвідомлення мови як ресурсу національної безпеки, оскільки мовна політика є складовою інформаційної стійкості держави;
- 5) розвиток професійної мовної компетентності, що є ключем до успішної наукової, ділової та медійної діяльності.

Окремої уваги заслуговує цифровий вимір мовної комунікації. Інтернет-платформи, соціальні мережі та мультимедійні формати змінюють традиційні моделі мовлення, сприяючи появі нових жанрів (онлайн-дискусії, блоги, подкасти). У такому середовищі зростає значення медійної грамотності й критичного мислення, що безпосередньо пов'язане з культурою мовлення. Водночас цифровізація підвищує ризики маніпуляцій, мовної деградації через надмірні запозичення та поширення суржиків, що

ставить перед суспільством завдання збалансувати інновації з опорою на національні мовні традиції.

Отже, мова у сучасному світі виступає одночасно носієм культурного коду, інструментом професійної реалізації та ресурсом національної безпеки. Її удосконалення можливе лише за умови гармонійного поєднання традиційних лексикографічних практик, розвитку критичного мовного мислення та впровадження інноваційних міждисциплінарних моделей.

Висновки. Узагальнюючи, можна стверджувати, що мова є одним із ключових чинників поступального розвитку сучасного суспільства. Саме завдяки мовленнєвій діяльності відбувається не лише становлення та вдосконалення особистості, а й збагачення самої мови, розширення її потенціалу, формування нових форм та закріплення їхніх функцій. Аналіз комунікативних процесів дає підстави трактувати культуру мовлення як багатогранне явище, що охоплює і мовленнєві компетентності окремої людини, і комунікативну практику, і мовне виховання суспільства загалом. Відтак україномовна особистість постає як індивід, сформований під впливом національної культури, який не лише користується українською мовою, а й свідомо плекатиме її та розвиватиме мовну культуру, виступаючи активним суб'єктом суспільних відносин і носієм культурно-мовної спадщини.

Література:

1. Момот Н. М. Культура мовлення як стратегія сучасної комунікації. Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку: збірник матеріалів V Міжнародної конференції (7 грудня 2023 р., м. Київ): в 2-х част. Частина 2. Київ: Університет «КРОК», 2023. С. 376-378.
2. Єгорова В.С. Культура мовлення сучасної молоді. Дослідження з лексикології і граматики української мови. 2010. Вип. 9. С. 74-78.
3. Бабич Н. Д., Герман К. Ф., Ковтун А. А. Культура фахового мовлення. Чернівці : Видавництво XXI. 2014. 556 с.
4. Шевчук С. Українська мова за професійним спрямуванням: підручник. Київ: Алерта, 2023. 536 с.
5. Мацько Л. І. Культура мови і мовлення в лінгвофілософській концепції стилю як проблема комунікативної лінгвістики. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна. 2012. Вип. 31. С. 6-9.
6. Пентилюк М. І., Маруніч І. І., Гайдаєнко І. В. Ділове спілкування та культура мовлення. Київ : ЦУЛ. 2020. 224 с.
7. Онуфрієнко Г.С. Науковий стиль української мови : навчальний посібник. Київ: Центр навчальної літератури. 2006. 312 с.
8. Александрова В.О. Мовленнєва культура сучасної молоді. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2013. № 8 (Ч. 2). С. 7-11.
9. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація. Дрогобич: Видавнича фірма «Відродження». 1994. 218 с.



10. Климчук М. М. Валуєвський циркуляр. Енциклопедія історії України. Т. 1: А-В / редкол. В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: Видавництво «Наукова думка». 2003. 688 с.
11. Сарбей В. Г. Емський акт 1876. Енциклопедія історії України. Т. 3: Е-Й / редкол. В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. Київ: Видавництво «Наукова думка». 2005. 672 с.
12. Про мови в Українській РСР: Закон УРСР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8312-11#Text>
13. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
14. Національна комісія зі стандартів державної мови : офіційний сайт. URL: <https://mova.gov.ua>
15. Harshav V. Language in Time of Revolution. Berkeley : University of California Press, 1993. 234 p.
16. Hogan-Brun G., Ozolins U., Rannut M., Rannut Ü. Language Politics and Practices in the Baltic States. Language Planning and Policy in Europe. 2008. Vol. 3. pp.31-192.
17. Масенко Л. Т. Мова і політика : 2-ге вид., допов. Київ : Соняшник, 2004. 120с.
18. Огієнко І. Історія української літературної мови / упоряд., автор істор.-біогр. нарисів і приміток М. Тимошик. Київ : Либідь. 1995. 296 с.
19. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура українського фахового мовлення : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія». 2007. 360 с.
20. Словники України online : офіційний портал. URL : <https://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/>
21. Близнюк Т. П. Крос-культурні особливості менеджменту сучасної мультинаціональної організації : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М. 2017. 296 с.

References:

1. Momot, N. M. (2023). Kultura movlennia yak stratehiia suchasnoi komunikatsii [Speech culture as a strategy of modern communication]. In Derzhava, rehiony, pidpriemnytstvo: informatsiini, suspilno-pravovi, sotsialno-ekonomichni aspekty rozvytku: zbirnyk materialiv V Mizhnarodnoi konferentsii (Kyiv, December 7, 2023), Part 2 (pp. 376–378). Kyiv: Universytet “KROK” [in Ukrainian].
2. Yehorova, V. S. (2010). Kultura movlennia suchasnoi molodi [Speech culture of modern youth]. Doslidzhennia z leksykologhii i hramatyky ukrainskoi movy – Research on Lexicology and Grammar of the Ukrainian Language, 9, 74–78 [in Ukrainian].
3. Babych, N. D., Herman, K. F., & Kovtun, A. A. (2014). Kultura fakhovoho movlennia [Culture of professional speech]. Chernivtsi: Vydavnytstvo XXI [in Ukrainian].
4. Shevchuk, S. (2023). Ukrainska mova za profesiinym spriamuvanniam: pidruchnyk [Ukrainian language for professional purposes: Textbook]. Kyiv: Alerta [in Ukrainian].
5. Matsko, L. I. (2012). Kultura movy i movlennia v linhvofilosofskii kontseptsii styliu yak problema komunikatyvnoi linhvistyky [Culture of language and speech in the linguo-philosophical concept of style as a problem of communicative linguistics]. Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu “Ostrozka akademiia”. Serii: Filolohichna – Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy. Series: Philology, 31, 6–9 [in Ukrainian].
6. Pentyliuk, M. I., Marunych, I. I., & Haidaienko, I. V. (2020). Dilove spilkuвання ta kultura movlennia [Business communication and speech culture]. Kyiv: TsUL [in Ukrainian].

7. Onufriienko, H. S. (2006). Naukovyi styl ukrainskoi movy: navchalnyi posibnyk [Scientific style of the Ukrainian language: Textbook]. Kyiv: Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].
8. Aleksandrova, V. O. (2013). Movlennieva kultura suchasnoi molodi [Speech culture of modern youth]. Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of Modern Teacher Training, 8(2), 7–11 [in Ukrainian].
9. Ivanyshyn, V., & Radevych-Vynnytskyi, Ya. (1994). Mova i natsiia [Language and nation]. Drohobych: Vidrozhennia [in Ukrainian].
10. Klymchuk, M. M. (2003). Valuieuskyi tsyrkuliar [Valuev Circular]. In V. A. Smolii (Ed.), Entsyklopediia istorii Ukrainy – Encyclopedia of the History of Ukraine (Vol. 1, pp. 688). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
11. Sarbei, V. H. (2005). Emskyi akt 1876 [Ems Act of 1876]. In V. A. Smolii (Ed.), Entsyklopediia istorii Ukrainy – Encyclopedia of the History of Ukraine (Vol. 3, pp. 672). Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].
12. Zakon URSR “Pro movy v Ukrainiskii RSR” : vid 28 zhovtnia 1989 roku, № 8312-11 [Law of the Ukrainian SSR “On Languages in the Ukrainian SSR” from October 28, 1989, № 8312-11]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8312-11#Text> [in Ukrainian].
13. Zakon Ukrainy “Pro zabezpechennia funktsionuvannia ukrainskoi movy yak derzhavnoi” : vid 25 kvitnia 2019 roku, № 2704-VIII [Law of Ukraine “On ensuring the functioning of the Ukrainian language as the state language” from April 25, 2019, № 2704-VIII]. (n.d.). zakon.rada.gov.ua. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> [in Ukrainian].
14. Natsionalna komisiia zi standartiv derzhavnoi movy: ofitsiinyi sait [National Commission on State Language Standards: Official website]. (n.d.). mova.gov.ua. Retrieved from <https://mova.gov.ua> [in Ukrainian].
15. Harshav, B. (1993). Language in Time of Revolution. Berkeley: University of California Press [in English].
16. Hogan-Brun, G., Ozolins, U., Rannut, M., & Rannut, Ü. (2008). Language politics and practices in the Baltic States. In Language Planning and Policy in Europe (Vol. 3, pp. 31–192) [in English].
17. Masenko, L. T. (2004). Mova i polityka [Language and politics] (2nd ed., rev.). Kyiv: Soniashnyk [in Ukrainian].
18. Ohienko, I. (1995). Istoriiia ukrainskoi literaturnoi movy [History of the Ukrainian literary language]. (M. Tymoshyk, Ed.). Kyiv: Lybid [in Ukrainian].
19. Matsko, L. I., & Kravets, L. V. (2007). Kultura ukrainskoho fakhovoho movlennia: navchalnyi posibnyk [Culture of Ukrainian professional speech: Textbook]. Kyiv: VTs “Akademiia” [in Ukrainian].
20. Slovyky Ukrainy online: ofitsiinyi portal [Dictionaries of Ukraine online: Official portal]. (n.d.). lcorp.ulif.org.ua. Retrieved from <https://lcorp.ulif.org.ua/LSlist/> [in Ukrainian].
21. Blyzniuk, T. P. (2017). Kros-kulturni osoblyvosti menedzhmentu suchasnoi multynatsionalnoi orhanizatsii: monohrafiia [Cross-cultural features of management of a modern multinational organization: Monograph]. Kharkiv: FOP Liburkina L. M. [in Ukrainian].